

**ONDERWIJSCOÖRDINATIE VAN DE
ZUSTERS VAN BERLAAR**
BIJ DE 27ste NIEUWSBRIEF VAN Januari 2012:
*de trappisten van Tibhirine: een rijke erfenis om door te
geven aan velen...*

Reeds vele jaren is het verhaal van de zeven vermoorde trappisten van het klooster "Onze-Lieve-Vrouw van de Atlas" in Tibhirine (Algerije) bij velen bekend. De gedachtenis aan hun kleine gemeenschap van 'bidders temidden bidders' wordt levend gehouden door Ivo Dujardin, oud-abt van Westmalle, door het prachtige en ontroerende boek van Bruno Chenu "Een band van vrede", en niet in het minst door het speciale nummer dat "Heiliging" eraan wijdde, het tijdschrift van de benedictijnen van Zevenkerken, en door de diepmenselijke en vaak ontroerende teksten die Bert Claerhout schreef voor *Tertio* en andere tijdschriften.

Maar nu is er ook een prachtige film, '**Des hommes et des dieux**', die niet onopgemerkt voorbijging, reeds meer dan drie miljoen bezoekers kende in Frankrijk en er ook drie Césars, de belangrijkste filmprijs in dat land, in de wacht sleepte. *Signis*, de internationale katholieke organisatie voor radio, film en televisie, onderscheidde de film met de prijs voor de beste Europese film van 2010 en de film haalde datzelfde jaar probleemloos Cannes, waar hij de *Grand Prix du Jury* kreeg.

Wij mogen beschikken over de knappe recensie mét ruime achtergrondinformatie die Guido Caerts schreef voor *Golfslag*, het tijdschrift van de Unie van Religieuzen van Vlaanderen¹.

Nadien voegen we nog wat informatie toe over de geschriften van de monniken en het verhaal van hun wedervaren, zoals weergegeven in enkele docudrama's en boeken. In de kaders vindt de lezer enkele markante teksten.

DES HOMMES ET DES DIEUX
Het verhaal van de monniken van Tibhirine meesterlijk verfilmd

De ontvoering van de zeven monniken van Tibhirine door een radicaal islamitisch commando in de nacht van 26 op 27 maart 1996 en het bericht twee maanden later dat ze vermoord waren, ligt vooral in Frankrijk bij velen nog vers in het geheugen. Ook bij ons hebben trappistengemeenschappen, met voorop oud-abt Ivo Dujardin van de abdij van Westmalle, niets onverlet gelaten om de gedachtenis aan deze martelaren in ere te houden. Getuige daarvan het boek 'De droom van Tibhirine', dat vorig jaar verscheen bij Lannoo met gekende en onuitgegeven teksten van de vermoorde broeders.

*Het stond in de sterren geschreven dat het verhaal van Tibhirine vroeg of laat verfilmd zou worden. Niemand echter die durfde vermoeden dat regisseur Xavier Beauvois er een filmisch meesterwerk van zou maken, vol respect voor de religieuze authenticiteit en de diepmenselijke waarden die in Tibhirine werden beleefd. De film kreeg op het festival van Cannes de grote prijs van de jury. En de kritieken in zowat alle toonaangevende Franse kranten en tijdschriften liegen er niet om: "Helder, diep, ontroerend. Een meesterwerk" (*Le Figaro*), "Op alle vlakken bewonderenswaardig" (*Le Monde*), "Een moment van genade" (*Paris Match*). In amper drie*

¹ Het artikel van G. Caerts vindt men terug in het nummer 4 van 2010, pp. 240 – 247.

weken tijd trok de film 1,5 miljoen mensen naar de zalen. Ook in Frankrijk een niet alledaags gebeuren.

DE FEITEN

Het monnikenklooster Notre-Dame de l'Atlas werd in 1938 gesticht en ligt in de buurt van Médéa, negentig kilometer ten zuiden van Algiers, in een bergachtige streek, met uitzicht op de sneeuwtoppen van het Atlasgebergte. De zomers zijn er warm, de winters koud. Een geïsoleerd, onherbergzaam gebied – Tibhirine telt slechts enkele honderden inwoners – en dus een gedroomde locatie voor mensen die, wars van alle comfort en wereldlijke drukte, zich richten op wat voor hen essentieel is: het contact met het transcendente, in broederlijke verbondenheid met elkaar en met de omgeving.

Hoe idyllisch het landschap op het eerste gezicht ook oogt, in de jaren '90 is dit het decor van een meedogenloze burgeroorlog die Algerije tien jaar lang in zijn greep houdt. De regio is een van de bastions van het islamitisch verzet. En voor het Algerijnse leger is de plek strategisch belangrijk in de strijd tegen terroristen. Vooral tussen 1992 en 1997 viert het geweld hoogtij en wordt de situatie in en om Tibhirine ronduit gevaarlijk.

Vertrouwen!

Vertrouwen, dat is de gave Gods die we in deze duistere tijden moeten vragen.
Oud en jong hebben laten horen hoe dringend deze wens is.
Vertrouwen is dan ook wat wij u toewensen, aan elk van u,
want in het boek van onze levens staan uw namen opgeschreven
onder dit wonderbare teken,
dat meteen het mooiste geschenk is dat een mens aan zijn medemens kan geven.
Vertrouwen dus!
"Vertrouwen" is immers de oneindig verheven naam
die de liefde in deze wereld aanneemt wanneer geloof en hoop samenkomen
om haar te doen geboren worden.
Dat het Kerstmis weze, al-tijd!

De monastieke gemeenschap van OLV van de Atlas n.a.v. haar kerst- en nieuwjaarswens voor 1993
(getekend: 20 december 1992)

Op 14 december 1993 worden twaalf Kroatische arbeiders met doorgesneden keel aangetroffen op enkele kilometers van het klooster. De twaalf waren christen en woonden geregeld vieringen van de monnikengemeenschap bij. Hun overvallers hadden hen van hun moslimcollega's gescheiden en daarna afgemaakt. Een niet mis te verstaan signaal aan het adres van de monniken. Bij hen groeit het besef dat de grond onder hun voeten heet wordt.

Op 24 december van datzelfde jaar valt een gewapend commando van de GIA (Groupe Islamique Armé) het klooster binnen. De monniken worden afgedreigd en de rebellen eisen dat broeder Luc, die dokter is, met hen meekomt om gewonde strijders te verzorgen. Prior Christian de Chergé weigert en slaagt erin de gemoederen te bedaren met de belofte dat de dokter beschikbaar is voor elke gewonde die zich in het klooster aanmeldt.

Het is nu duidelijk dat de veiligheid ook binnen de kloostermuren ernstig in gevaar is. Toch beslissen de broeders niet weg te gaan. De band met de lokale gemeenschap is te sterk. Door de jaren heen is hier ook een spirituele dialoog gegroeid tussen moslims en christenen, met gezamenlijke gebedsmomenten. Nú vertrekken staat voor de monniken gelijk met de mensen rondom hen in de steek laten.

Waar G. Caerts hierboven op alludeert is de **Ribât es-Salâm** ('Band van Vrede'), ontmoetingen tussen een groep soefimoslims en christenen. Een tweetal keren per jaar kwam de groep samen in het klooster om samen te spreken, te bidden en gelovige toenadering na te streven, zonder enige optie om elkaar te bekeren...

De basisprincipes van de dialoog werden zo omschreven:

Om een verlangen naar verbondenheid vandaag concreet te maken:

1. Laten we dag in dag uit aan het thema denken dat we kiezen om van de ene ontmoeting tot de andere onze band van vrede te zijn, in gebed, dienstbaarheid en wederzijdse trouw.
2. Laten we toelaten dat de ander ons door zijn bestaan raakt, ontwricht, verrijkt; laten we naar hem luisteren, laten we zoeken hoe we zijn religieuze traditie, zoals hij ze tot uitdrukking brengt, beter kunnen begrijpen en hoe we die traditie, zoals hij ze beleeft, kunnen eerbiedigen.
3. Laten we open blijven door alles waardoor we op de weg van het geloof elkaar nabij zijn, samen hopen op de eenheid die God voor onze verschillen belooft. Laten we ons voor deze houding bekleden met zijn geduld.
4. Laten we er in deze geest zorg voor dragen dat gebedsgroepen (hoe bescheiden ook), waar oprechte en welwillende mensen elkaar ontmoeten, worden aangemoedigd.
5. Laten we in onze dagelijkse relaties openlijk partij kiezen voor de liefde, de vergeving en de verbondenheid, tegen de haat, de wraak en het geweld, die ons momenteel allen raken. Laten we op deze manier intreden in de God van tederheid en barmhartigheid, die met iedere lijdende mens is.
6. Laten we geloven in de gave van vrede die iedere mens in zich draagt voor zichzelf, voor de ander, voor heel de wereld. Laten we haar leren zien doorheen alle uiterlijke schijn. Dat ze voor ons een bron van vreugde mag zijn, van vertrouwen en van volharding in de band die ons samenhoudt.

In de nacht van 26 op 27 maart 1996, om kwart over één, staat een grote groep gewapende mannen voor de poort van het klooster. Ze forceren de toegang en nemen zeven monniken mee. Onder hen een broeder uit de gemeenschap van Fez in Marokko, die korte tijd voordien op bezoek is gekomen in het klooster. Twee broeders die in een annex gebouw slapen, ontsnappen aan de aandacht van de overvallers.

Na een maand wordt een communiqué, toegeschreven aan de GIA, de wereld ingestuurd. Daarin wordt het lot van de monniken gekoppeld aan de vrijlating van gevangenen. En eind april komt op het Franse consulaat in Algiers een audiocassette toe met de stemmen van de zeven monniken. Op die cassette herhaalt Christian de Chergé de eis van de ontvoerders, gericht aan de Franse regering, om leden van de verzetsbeweging vrij te laten. Op 21 mei komt het bericht: "We hebben de zeven monniken de keel doorgesneden, zoals we hadden aangekondigd." En op 30 mei laat de Algerijnse regering weten dat de lichamen van de monniken zijn teruggevonden in de omgeving van Médéa. In werkelijkheid gaat het enkel om zeven hoofden die langs de kant van de weg waren achtergelaten.

Hoe de monniken precies om het leven zijn gekomen, blijft tot op heden een onbeantwoorde vraag. De lichamen zelf zijn nooit teruggevonden, met als gevolg dat er ook nooit een autopsie is uitgevoerd. Lange tijd werd aangenomen dat het islamitisch verzet, de GIA, verantwoordelijk was voor de moorden. Er circuleren echter ook andere versies van de feiten. Zo zou de Algerijnse geheime dienst in de zaak betrokken zijn en moest de moord op de monniken de GIA in diskrediet brengen bij de publieke opinie. Komt daarbij dat het Algerijnse leger, in de periode waarin de monniken werden vastgehouden en op de plek waar ze zich vermoedelijk bevonden, hevige aanvallen heeft uitgevoerd. Het is niet onmogelijk dat de zeven bij een van die aanvallen zijn omgekomen. Het onderzoek verloopt nog steeds moeizaam – naar alle waarschijnlijkheid als gevolg van obscure elementen die in dit dossier hebben gespeeld – en het is nog altijd wachten op een sluitende verklaring van de feiten.

DE FILM

Het scenario van de film volgt in grote lijnen de gebeurtenissen waarover hierboven sprake. *Des hommes et des dieux* is echter geen documentaire over de moord op de zeven monniken van Tibhirine. Ook de vraag hoe de broeders uiteindelijk om het leven zijn gekomen, blijft onbeantwoord. Waar het regisseur Xavier Beauvois om te doen was, is wat deze mensen heeft bezielde om in de gegeven omstandigheden in Tibhirine te blijven. En het resultaat van die zoektocht is zonder meer een openbaring geworden, wellicht op de eerste plaats voor hemzelf en voor de acteurs, maar zeker ook voor de toeschouwers.

"Ik ben blij", zegt Bert Claerhout na de filmvisie, "dat de regisseur vooral aandacht heeft voor het leven en de keuzes van de monniken en geen film heeft gedraaid over de Algerijnse burgeroorlog waarin zeven monniken verstrikt geraken, brutaal werden ontvoerd en alles met hun leven bekochten" (...)

"Alles zit juist in de film. Van de levensomstandigheden van de monniken die helemaal geïntegreerd waren in de moslimgemeenschap tot en met de discussies over het al dan niet ter plaatse blijven."

Bert Claerhout in een interview in *Tertio* van 1 september 2010

Om te beginnen neemt de film ons mee naar een rustieke omgeving en een manier van leven die schril afsteekt tegen de artificiële drukdoenerij van onze maatschappij. Trappistengemeenschappen leiden meestal een teruggetrokken bestaan. Dat is ook zo in Tibhirine, met deze nuance dat er een grote openheid is naar de omwonenden. Van 's morgens vroeg al schuiven zieken voor verzorging aan bij de bejaarde dokter Luc. Arbeiders uit het dorp helpen mee de velden bewerken. Je ziet de broeders ook hun klooster verlaten om deel te nemen aan een plaatselijk feest. Er zit heel veel genegenheid in de relatie van de monniken met de omgeving.

Met een sobere, uitgezuiverde mise-en-scène wordt het kloosterleven in beeld gebracht: de dagelijkse arbeid, de maaltijden, de officies, ... Geen grootspraak, geen zweem van bekeringsijver, maar wel het leven zoals het is, in al zijn eenvoud, met broeders die hun eigen karakter hebben en het niet altijd eens zijn met elkaar. Die twijfelen ook, bij wie de angst voor de keuze die ze moeten maken, bij momenten zelfs van de gezichten is af te lezen.

De kracht van de film schuilt in het spirituele gevecht van deze gemeenschap om, tegen een achtergrond van onzekerheid en toenemend geweld, in het reine te komen met de keuze tussen vertrekken of blijven. In het begin, wanneer de eerste tekenen van het dreigende gevaar zich aandienen, is het enkel Christian, de prior, die niet weg wil. De medebroeders zijn het echter niet eens met het standpunt van hun overste. Zij zien het niet zitten hoe hun gemeenschap verder kan functioneren in deze levensbedreigende context.

Terloops, we krijgen hier een mooie illustratie van wat gehoorzaamheid betekent in de Regel van Benedictus. Het gaat niet om slaafs uitvoeren wat je wordt opgelegd. De medebroeders moeten voor hun mening uitkomen en het is de plicht van de overste om naar hen te luisteren. Maar gehoorzaamheid betekent ook je kunnen neerleggen bij een beslissing die na overleg is gegroeid.

In de film leidt dat groeiproces tot enkele schitterende hoogtepunten. Zo is er het beeld van de broeders die, tijdens het zingen van het officie, lijfelijk gemeenschap vormen, de armen over elkaars schouders, terwijl het dreigende geluid van circulerende helikopters hun gezangen overstemt. En als de broeders, kort nadat ze hebben beslist om te blijven, aan tafel gaan, zie je broeder Luc twee flessen wijn

aandragen en de cassettespeler aanzetten. Minutenlang krijgen we dan het *Zwanenmeer* van Tsjaikowski te horen en komen een voor een de gezichten van de monniken in beeld. Er wordt geen woord gezegd, maar de vreugde straalt van hen af. Een scène die volgens sommige recensenten doet denken aan de transfiguratie van Jezus op de berg Tabor.

Uiteindelijk is er de dramatische ontknoping met de ontvoering en de daarop volgende tragische afloop. Zoals eerder gezegd beperkt de regisseur zich tot de feiten die met zekerheid gekend zijn. Onopgeloste vragen laat hij in een schitterende slotscène letterlijk de mist ingaan. Net daarvoor komt het intussen bekende testament van broeder Christian in beeld. Een aangrijpende boodschap die in de gegeven omstandigheden niemand onberoerd laat, ook niet als je deze tekst al meerdere malen hebt gelezen en herlezen.

Als ik ooit - en dat kan vandaag al gebeuren - het slachtoffer word van het terrorisme dat nu blijkbaar alle vreemdelingen wil treffen die in Algerije wonen, dan zou ik graag hebben dat mijn gemeenschap, mijn kerk en mijn familie zich herinneren dat mijn leven GEGEVEN was aan God en aan dit land.

Dat ze aanvaarden dat de enige Heer van alle leven niet vreemd kan zijn aan dit bruuske einde. Dat ze voor mij bidden, want hoe kan ik een dergelijk offer waardig bevonden worden? Dat ze de band kunnen leggen tussen deze dood en de even gewelddadige dood van veel andere mensen waaraan men onverschillig voorbijgaat omdat de slachtoffers naamloos blijven. (...)

Ik zou graag, als het zover is, in een flits de luciditeit hebben die me in staat stelt vergiffenis te vragen aan God en mijn mensen-broeders en tegelijk van ganser harte hem te vergeven die mij ombrengt. (...)

Ik zal, als het God belieft, mijn blik kunnen laten opgaan in die van de Vader om samen naar zijn moslimkinderen te kijken. Dan zal ik ze zien zoals Hij ze ziet, badend in het licht van Christus' heerlijkheid, vruchten van zijn Passie en bekleed met de gave van de Geest, die er altijd in stilte vreugde zal in scheppen gemeenschap tot stand te brengen en dwars door alle verschillen heen de gelijkens te herstellen. (...)

In dit DANK U, waarmee nu alles over mijn leven gezegd is, sluit ik jullie natuurlijk in, mijn vrienden van gisteren en vandaag, en jullie, mijn vrienden van hier, die samen met mijn moeder en mijn vader, met mijn zusters en mijn broers en hun familie het honderdvoudige zijn dat mij geschonken werd, zoals beloofd was!

En ook jou, mijn vriend van het laatste ogenblik. Je zult niet geweten hebben wat je deed. Ja, dit DANK U en dit A-DIEU zijn ook gericht tot jou in wie ik het gezicht van God zie. Moge het ons gegeven zijn dat wij, gelukkige moordenaars die we zijn, elkaar weervinden in het paradijs - als het God belieft, die ons beider vader is. AMEN! In šā'a Allah!²

² In de boeken die we verder in dit artikel aangeven is het testament van br. Christian integraal weergegeven.

HET SUCCES VAN DE FILM

In Frankrijk is de interesse voor Algerije en wat er in dat land gebeurt, ook na de onafhankelijkheid, erg levend gebleven. De link met de historische Franse realiteit is op zich echter een onvoldoende verklaring voor de massale belangstelling voor *Des hommes et des dieux*. Misschien, zo schrijft het Franse religieuze weekblad *La Vie*, moeten we de reden voor het succes van deze film ook zoeken in een aantal waarden die hier in al hun schoonheid tot uiting komen. Waarden waarvan onze maatschappij almaar meer vervreemdt.

In een wereld waar het individu centraal staat, waar mensen naast elkaar leven, waar nut, efficiëntie, rendement, snelheid, eigen gewin en oppervlakkigheid overheersen, brengt deze film een ode aan het gemeenschapsleven, geordend volgens een vast ritme van handenarbeid en gebed, waar ruimte is voor meditatie en verinnerlijking, waar mensen hun tijd nemen, attent zijn voor elkaar, rustig met elkaar praten en vooral naar elkaar luisteren, waar het samenleven met anderen geen beletsel is voor eenieder om in de gemeenschap een eigen plaats in te nemen.

Tegenover een maatschappij die persoonlijk succes als het hoogste goed vooropstelt, staat een verhaal van broederlijkheid, engagement en trouw aan het gegeven woord. We krijgen hier geen geïdealiseerde martelaren in spe te zien, maar mensen van vlees en bloed. Ze zijn begaan met hun medemens en willen die onder geen beding in de steek laten. Eens de keuze gemaakt, is er geen weg terug. Die onvoorwaardelijke solidariteit werkt bevrijdend. Alleen wie sterft aan zichzelf, komt tot het volle leven. Zelden is deze kerngedachte van religieus leven op een zo overtuigende manier in beeld gebracht.

De film toont ook hoe authentieke geloofsbeleving een brug kan slaan tussen godsdiensten. In het leven van de broeders van Tibhirine zijn de liefde tot God en de liefde tot de naaste onlosmakelijk met elkaar verbonden. In zo'n context wordt de grens tussen christendom en islam flinterdun. Broeder Christian was doordrongen van deze gedachte. Op dat punt was en is Tibhirine ongetwijfeld een droom, een verademing, zeker in een tijd dat religieuze en culturele verschillen worden opgeblazen tot onverzoenlijke tegenstellingen.

HET PARCOURS VAN REGISSEUR EN ACTEURS

Regisseur Xavier Beauvois noemt zich agnost, maar spiritueel bewogen. Als veertiger is hij zoals velen op zoek naar de zin van het leven. Hij heeft het gevoel dat zijn film existentiële vragen oproept die bij ons allemaal leven. Hij heeft niets onverlet gelaten om het mysterie van het geloof, zoals dat in Tibhirine werd beleefd, op een authentieke manier in beeld te brengen. Hij stond erop dat de acteurs enkele weken in de abdij van Tamié, in de Savoie, zouden meeleven op het ritme van de cisterciënzers. Zowel in de aanloop naar de film als tijdens de opnames, heeft hij zich laten bijstaan door Henry Quinson, die zelf enkele jaren als monnik in Tamié heeft geleefd, alvorens in de achterbuurten van Marseille de *Fraternité Saint-Paul* te stichten.

Het verblijf in Tamié heeft bij de acteurs zijn effect niet gemist. Ze hebben er niet alleen de psalmen leren zingen – de stemmen die we in de film horen, zijn wel degelijk die van de acteurs zelf –, achter de muren van de abdij hebben ze ook een eenvoudige, broederlijke, onthaltende manier van leven ontdekt die zij niet kenden. “Een omgeving waar niets je afleidt van de intieme dialoog met jezelf”, zegt Lambert Wilson die de rol speelt van Christian de Chergé. Hij keert geregeld terug naar dat kleine kamertje in Tamié dat de monniken hem ter beschikking stellen. “Voor mij is dat kamertje een fantastisch geschenk,” getuigt hij, “een soort afbeelding van wat ons leven zou moeten zijn. Het doet deugd me te kunnen ontdoen van het overvloedige dat mijn gewoon levenspatroon dagelijks belast.”

Een vergelijkbare boodschap valt te lezen in interviews met de 79-jarige Michael Lonsdale, in de film broeder Luc, de dokter die van 's morgens tot 's avonds zieken ontvangt. Hij vindt dit de mooiste rol die hij ooit gespeeld heeft. “Broeder Luc, dat is pure edelmoedigheid. Hij is de eenvoud zelf. Zijn leven

was een gegeven leven voor de anderen. Hij verzorgde al wie hulp nodig had, wat er ook mocht gebeuren. Hij had karakter, humor en een grote innerlijke vrijheid.”

Eenvoud en innerlijke vrijheid, misschien is het dat wat niet alleen de acteurs, maar ook de toeschouwers het meest aanspreekt in het leven van deze monniken. Religie wordt hier herleid tot zijn pure essentie: een warme verbondenheid met wat ons overstijgt en de onvoorwaardelijke zorg voor de medemens. Het verhaal van Tibhirine maakt duidelijk dat zoiets je niet in de schoot valt. Het is een moeizaam spiritueel groeiproces, waarbij alle dogmatische discussies over het grote gelijk in het niet verdwijnen. Het geeft de film een universeel menselijke én goddelijke dimensie. Of waar het bij *mensen en goden* echt om te doen is.

Guido CAERTS

Bronnen:

Panorama, n° 468, septembre 2010

La Vie, n° 3392, 2 septembre 2010

La Vie, n° 3396, 30 septembre 2010

Le Figaro Magazine, n° 1557, 28 août 2010

Graag sluiten we deze bespreking af met enkele andere audiovisuele uitgaven en boeken.

DOCUDRAMA

Over twee monniken van Tibhirine zijn aparte en boeiende portretten te vinden, die de geheel eigen serene wijze die ook uit de film naar voren komt, eerbiedigen.

G. Caerts had het reeds op *de toubib van Tibhirine*, broeder Luc Dochier, de arts die, ondanks zijn hoge leeftijd, dag in dag uit de zieken hielp die zich in het klooster aandienden. Monnik sedert 1941, was hij in Algerije sedert 1947. Zijn woorden zijn duidelijk: “*Of iemand nu terrorist is, jood, christen, moslim of niet, hij is een zieke. Het is vooreerst mijn plicht zijn lijden weg te nemen. Al het overige gaat mij niet aan.*”

Braambos beschikt over de mooie documentaire “*Broeder Luc, monnik van Tibhirine. Wachters van de atlas.*”

Br. Luc hield ook een brievendagboek bij, dat na zijn dood is uitgegeven³. Enkele fragmenten tekenen scherp deze prachtige figuur:

Je moet niet in de achteruitkijkspiegel kijken. Je kijkt beter vooruit. Beter een wijde blik. Op onze leeftijd zien we het moment aankomen waarop het tijd wordt om in te schepen voor vreugde, vrede en licht, voor onze tweede geboorte, die beslist even verrassend zal zijn als de eerste toen we ter wereld kwamen. Het leven gaat snel. Het belangrijkste is dat we werken onder het oog van God. (2 september 1985)

Als ik geen gewelddadige dood sterf, maar door ziekte moet gaan, wil ik dat aan mijn sterfbed het evangelieverhaal van de verloren zoon wordt gelezen. Zoals hij zal ik mij dan in de armen van de Vader werpen, want die is oneindig barmhartig en teder.

De situatie hier blijft verward en gevaarlijk. (12 februari 1994)

Hoe langer ik leef, hoe meer ik aan Christus denk. Met wat hier nu gaande is, begrijp ik Hem beter. Vroeger zag ik Hem in het verleden, nu is Hij hier. (20 december 1994).

Wat veel minder bekend is, is dat er ook een documentaire gemaakt werd over broeder Célestin. Célestin Ringiard was monnik sedert 1983, hij werd pas op latere leeftijd trappist en was voorheen diocesaan priester in Nantes waar hij straathoekwerker was in moeilijke omstandigheden. Men zegt dat hij intrad nadat een jongere, die hij kende en begeleidde, zelfmoord pleegde. Hij was in Algerije sedert 1987.

³ *Extraits de lettres de frère Luc*, Marseille 2006 – zie ook *De droom van Tibhirine*, verder in deze bundel.

Bij KTO TV, de katholieke zender die je vindt op post 299, zag ik de geslaagde documentaire *“Célestin, moine de Tibherine”*: familieleden van hem komen aan het woord, mensen die hem in Nantes gekend hebben. Ook de verdere voorgeschiedenis van de komst van de trappisten in Algerije en het leven in Tibherine komt aan bod, aan de hand van getuigenissen van de nog enige overlevende monnik van het klooster in Tibherine, broeder Jean-Pierre Schumacher.

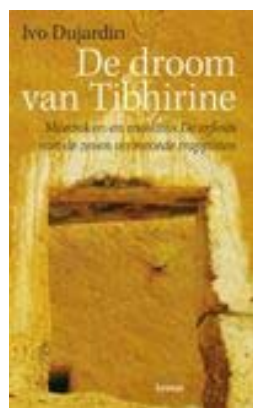
Ook deze documentaire is aangrijpend en de moeite. Bij de recente kerkgeschiedenis die overschaduwd is door schaamte om het machtsmisbruik van sommige geestelijken, geven beide aangehaalde docudrama's een ander beeld van de kerk, waar het beste in mensen wordt naar boven gehaald en zij een zegen zijn voor hun medemensen.

BOEKEN

Afsluiten doen we in deze special over *Des hommes et des dieux* met twee boeken.

Amper enkele weken na de brutale dood van de monniken, verschijnt *Sept Vies pour Dieu et l'Algérie*, een boek waarvan de teksten werden samengebracht door Bruno Chenu, hoofdredacteur van *La Croix*. Het werk biedt een verzameling bijdragen – nieuwsbrieven, persoonlijke brieven, homilieën, bezinningen, dagboekfragmenten – van de monniken zelf, aangevuld met getuigenissen van buitenaf. Op de achtergrond is de stijgende spanning voelbaar, de gevoelens waarmee de monniken worstelen, maar tegelijk de grote sereniteit en gelovige zelfgave waarmee zij aanwezig willen blijven bij de plaatselijke bevolking. Onder impuls van de trappisten van Westmalle en oud-abt Ivo Dujardin kwam een Nederlandse vertaling tot stand getiteld *Een band van vrede*, zeer leesbaar en eenvoudig-smaakvol uitgegeven bij Brepols/Abdij Westmalle in 1997; het boek telt 256 pagina's.

Van recente datum is *De droom van Tibherine*, met als ondertitel *Monniken en moslims. De erfenis van de zeven vermoorde trappisten*. Eindredacteur is Ivo Dujardin en het boek is uitgegeven bij Lannoo (2009; 277 pp.).

Zoals de ondertitel weergeeft, willen de trappisten, en velen met hen, de erfenis van hun medebroeders levendig houden. Het boek geeft een degelijke historische schets van de hand van Wouter Meeus: hoe komen de trappisten in Algerije? Hoe is de politieke context? Hoe verloopt het leven er? Verder worden een aantal teksten van de charismatische prior Christian de Chergé weergegeven⁴, maar ook van *de toubib*, br. Luc. Bert Claerhout, vroeger hoofdredacteur van *Tertio* en huidig hoofdredacteur van *Kerk & Leven*, verbleef in 2007 enkele maanden in het klooster te Midelt. Aan de hand van zijn ervaringen en met een diepgaande verhaaltrant, geeft hij weer hoe de geest van Tibherine in Midelt verder leeft en mede *“voorhoede is van een nieuwe kerk”*... of hoe de dood van zeven eenvoudige monniken-trappisten ons nog altijd kan raken, ja, dooreen schudden en uitdagen om interreligieuze dialoog ernstig te nemen...!

En we mogen hopen, beste lezer, dat het u gegeven is de film te bekijken of een van deze boeken ter hand te nemen. Het zal u tegelijk ontwrichten én deugd doen...

Dit boek brengt ons dichterbij de plek waar de mens het meest op God mag gaan lijken: daar waar hij vergeeft. Alle christenen zullen erdoor bevestigd worden in de liefde en de navolging van Jezus Christus en in de ontvankelijkheid voor zijn Heilige Geest. Onze tijd, die op zoek is naar vormen van multicultureel samenleven, kan hier een goede gids vinden. (Br. Ivo over *Een band van vrede* - 1997)

Met dank aan Guido Caerts voor het beschikbaar stellen van zijn tekst!

Jan Van Deuren – augustus 2011.

⁴ Het volledige geestelijk testament van Br. Christian, waarvan we op pagina 5 van deze bundel uittreksels weergaven, vindt de lezer op pagina's 97 tot 99 van het boek.